

§ 6

Stockholmsenkäten

- Stadsövergripande resultat år 2020

Beslut

Utbildningsnämnden godkänner redovisningen av Stockholmsenkäten 2020 - urval stadsövergripande resultat.

Ärendet

Stockholmsenkäten genomförs vartannat år och är en enkätundersökning som besvaras av ungdomar i årskurs 9 och i år 2 på gymnasiet i Stockholms stad. Socialförvaltningen har sammanställt ett urval i Stockholmsenkätens övergripande resultat 2020. Resultaten i Stockholmsenkäten är generellt stabila men inom några områden märks lite större förändringar. Bland annat syns att snusning ökar, framförallt bland flickor i gymnasiet och att elever i större utsträckning anmäler om de utsatts för allvarliga hot. Däremot minskar andelen elever som spelar för pengar över tid. Fler flickor än pojkar upplever otrygghet i sitt bostadsområde sent på kvällen och den rapporterade utsattheten för våldtäkt och sexuellt tvång har ökat bland flickor. Att känna sig deppig utan att veta varför har ökat något bland flickor i årskurs 9 och känslan av god psykisk hälsa är lägre än i någon tidigare mätning.

Förvaltningarna pekar på vikten av fortsatt god samverkan, särskilt genom stadsdelsförvaltningarnas preventionssamordnare och skolornas elevhälsoteam. Skolsociala team och sociala insatsgrupper lyfts som viktiga verksamheter för arbete mot hög skolfrånvaro och psykisk ohälsa. Arbetet för att motverka mäns och pojkars våld behöver fortsätta både genom kompetensutveckling för stadens medarbetare och med elever på skolor och ungdomsmottagningar. Sammantaget anser förvaltningarna att Stockholmsenkätens resultat ska användas för att bidra till utveckling av stadens arbete med unga. Utbildningsförvaltningen kommer att använda resultatet i uppföljningen av skolornas elevhälsoarbete.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor vid socialförvaltningen i samarbete med utbildningsförvaltningen.

Ärendet har behandlats i samverkan med den fackliga samverkansgruppen den 15 september 2020. Ärendet har även behandlats vid utbildningsnämndens råd för funktionshinderfrågor vid sammanträdet den 16 september 2020.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår utbildningsnämnden besluta att godkänna redovisningen av Stockholmsenkäten 2020 – urval stadsövergripande resultat.

Beslutsgång

Ordföranden yrkade bifall till förvaltningens förslag och förklarade sig finna att nämnden beslutat i enlighet med detta.

Särskilt uttalande

Isabel Smedberg-Palmqvist (L), Filip Solsjö m.fl. (M), Richard Åkesson (MP), Claes Nyberg (C) och Alicja Lindell (M) anmälde ett särskilt uttalande enligt nedan:

Stockholmsenkäten utgör en viktig grund för stadens arbete med ungas hälsa och välmående. Genom dess resultat kan såväl politik som förvaltning identifiera förändringar i ungas mående och levnadsvanor redan i ett tidigt skede samt identifiera områden där extra insatser behöver göras.

På en del områden finns positiva trender, till exempel att andelen elever som spelar för pengar minskat över tid även om det är oroande att det är fler av de elever som spelar som uppger att det medfört problematiska konsekvenser. Men det finns också områden med enbart negativ utveckling i årets enkät. Inte minst är det allvarligt att utsattheten för våldtäkt och sexuell tvång har ökat bland flickor. Detta samtidigt som det kan konstateras att känslan av god psykisk hälsa är lägre än i någon tidigare mätning framför allt för flickor i årskurs 9. Det är en oroande utveckling på dessa områden som skolan behöver arbeta systematiskt med för att vända utvecklingen inom tillsammans med andra centrala aktörer. Därför delar vi förvaltningens syn om att en god samverkan såväl inom staden som med externa aktörer är av stor vikt för att vända den negativa utvecklingen.

Skolornas elevhälsoteam har en viktig roll i arbetet för att minska den psykiska ohälsan bland unga. För vår majoritet är elevhälsan viktig och därför ett av nämndens prioriterade områden. Att Utbildningsförvaltningen kommer att använda resultatet i uppföljningen av skolornas elevhälsoarbete ser vi som en viktig del i att Stockholmsenkätens innehåll tas till vara på och används för att förbättra och utveckla det förebyggande arbetet på stadens skolor oavsett om det handlar om psykisk ohälsa eller ungas utsatthet för sexuellt våld.

Nassir Abdullahi Ali m.fl. (S) och Tina Kratz m.fl. (V) anmälde ett särskilt uttalande enligt nedan:

Vi tackar för rapporten som utgör ett viktigt underlag för nämndens framtida arbete. Stockholmsenkäten 2020 visar flera allvarliga trender som kräver insatser från staden.

Det är allvarligt att allt fler av stadens unga rapporterar att de upplever otrygghet i sitt bostadsområde. I årskurs 9 har andelen flickor som upplever otrygghet i sitt eget bostadsområde ökat från 29 procent till 33 procent och från 13 procent till 17 procent bland pojkarna. Staden måste arbeta för att alla stockholmare oavsett ålder ska känna sig trygga. Därför vore det bra om alla stadsdelsnämnder genomförde tryggvandringar, fokusgrupper eller samtal med unga kring vilka platser de upplever som otrygga i syfte att åtgärda platserna. Stadsdelarna har möjlighet att söka medel ur trygghetsfonden för att offentliga platser ska vara trygga för alla. Stadsdelarnas samverkan med skolorna är också ett viktigt trygghetskapande arbete, som behöver stärkas och utvecklas.

I årets undersökning, liksom tidigare år, rapporterar flickor i mycket större utsträckning än pojkar att de upplever psykisk ohälsa. Tydligast skillnad syns hos flickor i årskurs 9, där 42 procent uppger att de är ledsna och deppiga utan att veta varför, jämfört med 36 procent 2018.

De senaste åren har flickor uppgett att de har sämre mående jämfört med pojkar i samma ålder. Nu måste politiken agera för att bryta utvecklingen. Det är viktigt att tidiga åtgärder sätts in, att elevhälsan förstärks och att skolorna arbetar förebyggande för att stärka ungas hälsa. Vi vill att skolhälso team ska finnas på alla skolor så att alla elever har tillgång till det stöd och hjälp de har rätt till.

Andelen som blivit utsatta för sexuellt tvång och våldtäkt ökar årets enkät visade att en ökande andel unga flickor i Stockholm har tvingats till sex eller blivit våldtagna. Det handlar om var tjugonde tjej i årskurs 9 och nästan var tionde tjej i årskurs 2 på gymnasiet.

Att det här är skrämmande och upprörande uppgifter behöver vi inte påpeka. Och som om det inte vore nog så finns det dessutom ett mörkertal som gör att siffrorna kan vara ännu värre. Det visar på att det finns ett enormt behov av att vuxenvärlden gör mer.

Skolan är en av de absolut viktigaste institutionerna i unga människors liv. Det är där de pluggar och träffar kompisar och det är i skolan som många av de grundläggande värderingar som vi tar med oss ut i vuxenlivet skapas. Skolan spelar därför en

väldigt viktig roll i vår syn på sex och samtycke, och en bra sex- och samlevnadsundervisning ger eleverna chansen att prata om normer och beteenden och hitta en trygghet i frågorna.

Det är därför en god början att regeringen har fattat beslut om att alla som utbildar sig till lärare även ska utbildas i sex- och samlevnad. Men vi menar att även de som i dag arbetar som lärare måste få ta del av det kompetenslyftet så att också dagens skolungdomar får rätt till en bra, omfattande och trygg sexualundervisning med fokus på samtycke.

Många lärare har i undersökningar uppgett att de själva tycker att det är ett svårt ämne att undervisa i och prata med eleverna om, och vi tycker därför att det är självklart att lärarna ska få mer stöd i att undervisa och samtala om de här svåra frågorna.

Vi vill också att kompetenslyftet ska inkludera de som arbetar på skolornas fritidshem och fritidsklubbar. Det är platser som många barn och unga tillbringar mycket tid på, och därför är det viktigt att alla vuxna i de miljöerna också vet hur de ska prata om frågor som rör sex och samtycke.